

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA CZWARTA SEKCJA

SPRAWA HAJNRICH przeciwko POLSCE¹

(SKARGA nr 44181/98)

WYROK – 25 maja 2004 r.

W sprawie Hajnrich przeciwko Polsce,
Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba
składająca się z następujących sędziów:

Sir Nicolas BRATZA, *przewodniczący*,
Pan M. PELLONPÄÄ,
Pani V. STRÁŽNICKÁ,
Pan R. MARUSTE,
Pan S. PAVLOVSKI,
Pan L. GARLICKI,
Pan J. BORRERO BORRERO, *sędziowie*,
oraz Pan M. O'BOYLE, *Kanclerz Sekcji*,

obradując na posiedzeniu zamkniętym 4 maja 2004 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 44181/98) wniesionej przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Europejskiej Komisji Praw Człowieka („Komisja”) na podstawie dawnego artykułu 25 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez obywatela polskiego, pana Mariana Hajnricha („skarżący”), 8 sierpnia 1997 r.

2. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez pełnomocników, pana K. Drzewickiego, a następnie pana J. Wołosiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

¹ Wyrok ten stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi w artykule 44 § 2 Konwencji. Może podlegać korekcie wydawniczej.

3. Skarżący zarzucał, iż jego prawo do rozpatrzenia sprawy w „rozsądnym terminie” nie zostało uszanowane.

4. Skarga ta została przesłana do Trybunału 1 listopada 1998 r, kiedy to Protokół nr 11 do Konwencji wszedł w życie (art. 5 § 2 Protokołu nr 11).

5. Skarga została przydzielona Czwartej Sekcji Trybunału (art. 52 § 1 Regulaminu Trybunału). W ramach tej Sekcji utworzono Izbę do rozpatrzenia niniejszej sprawy (art. 27 § 1 Konwencji), jak przewiduje art. 26 § 1 Regulaminu.

6. 1 listopada 2001 r. Trybunał zmienił skład swoich Sekcji (art. 25 § 1 Regulaminu). Sprawa została przekazana nowo utworzonej Czwartej Sekcji (art. 52 § 1 Regulaminu).

7. Decyzją z 21 stycznia 2003 r. Trybunał uznał skargę za dopuszczalną.

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

8. Skarżący urodził się w 1954 r. i mieszka w Świeciu, Polska.

9. Pomiędzy 1977 r. a 1992 r. skarżący prowadził cukiernię na podstawie zezwolenia wydanego przez Zrzeszenie Właścicieli i Zarządców Domów („Zrzeszenie”). Pewnego dnia w 1991 r. Sąd Rejonowy w Świeciu wydał nakaz jego eksmisji.

10. 10 grudnia 1992 r. skarżący pozwał Zrzeszenie do Sądu Wojewódzkiego w Bytomiu, domagając się zwrotu kosztów, jakie poniósł w związku z modernizacją swojego zakładu. 3 lutego 1993 r. sąd częściowo zwolnił skarżącego z kosztów sądowych. Następnie sprawa została przekazana innemu sędziemu.

11. Rozprawa wyznaczona na 30 czerwca 1993 r. została odroczona. Sąd przeprowadził rozprawy 6 października i 16 grudnia 1993 r. Podczas rozprawy 1 kwietnia 1994 r. sąd zarządził sporządzenie opinii przez biegłego. 6 czerwca 1994 r. opinia biegłego została przedłożona sądowi.

12. 27 września 1994 r. skarżący zmienił swój pozew. 5 stycznia 1995 r., na wniosek skarżącego, sąd włączył do postępowania S. C., B. M. i T. R., współwłaścicieli nieruchomości, jako pozwanych.

13. Sąd przeprowadził rozprawy 30 stycznia i 13 maja 1995 r. Później postępowanie zostało wznowione z powodu zmiany sędziego przewodniczącego. Rozprawy wyznaczone na 13 lipca i 30 października 1995 r. zostały odroczone.

14. 5 lutego 1996 r. skarżący zwrócił się do sądu o wydanie postanowienia w sprawie zabezpieczenia jego roszczenia w postępowaniu, do czasu wydania wyroku co do przedmiotu sprawy. 10 czerwca 1996 r. sąd pierwszej instancji uwzględnił wniosek skarżącego.

15. 13 marca i 12 kwietnia 1996 r. sąd przeprowadził dalsze rozprawy.

16. 1 sierpnia 1996 r. sprawa została przekazana nowemu sędziemu przewodniczącemu.

17. 6 lutego 1997 r., na skutek zażalenia strony pozwanej, Sąd Apelacyjny w Gdańsku uchylił postanowienie sądu pierwszej instancji z 10 czerwca 1996 r.

18. 28 maja 1997 r. sąd przeprowadził rozprawę. Rozprawa wyznaczona na 9 września 1997 r. została odroczone. 23 października 1997 r. sąd przeprowadził wizję lokalną. Kolejna rozprawa odbyła się 28 stycznia 1998 r.

19. 11 lutego 1998 r. Sąd Wojewódzki w Bydgoszczy wydał wyrok. Skarżący wniósł apelację 21 kwietnia 1998 r. 9 października 1998 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku przeprowadził rozprawę. 23 października 1998 r. Sąd Apelacyjny uchylił wyrok sądu pierwszej instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia.

20. 9 kwietnia 1999 r. Sąd Okręgowy wezwał skarżącego do sprecyzowania roszczenia i przedstawienia odpowiednich dowodów. 19 kwietnia 1999 r. skarżący przedłożył swoje oświadczenia w sądzie. 6 maja 1999 r. sąd ponownie wezwał skarżącego do sprecyzowania i poparcia dowodami swoich roszczeń. 13 maja 1999 r. skarżący przedłożył dodatkowe oświadczenia.

21. 13 lipca 1999 r. skarżący zmienił swój pozew. 8 września 1999 r. sąd przeprowadził rozprawę. Częściowo zwolnił skarżącego z kosztów sądowych związanych ze zmianą pozwu. 15 listopada 1999 r. sąd cofnął zwolnienie. 7 grudnia 1999 r. sąd pierwszej instancji odmówił przyjęcia zmienionego pozwu z powodu nie zapłacenia przez skarżącego kosztów sądowych.

22. Od 23 lutego do 20 grudnia 2000 r. Sąd Okręgowy przeprowadził siedem rozpraw.

23. 22 grudnia 2000 Sąd Okręgowy w Bydgoszczy wydał wyrok. Skarżący wniósł apelację do Sądu Apelacyjnego w Gdańsku. 6 kwietnia 2001 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy odrzucił apelację skarżącego, ponieważ nie zapłacił on wymaganych kosztów sądowych w określonym terminie.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

24. Skarżący zarzucał, że długość postępowania w jego sprawie była niezgodna z wymogiem „rozsądnego terminu” przewidzianym w artykule 6 § 1 Konwencji, który w omawianym zakresie brzmi następująco:

„Każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd... przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym.”

Rząd zakwestionował ten pogląd.

A. Okres podlegający rozpatrzeniu

25. Trybunał zauważa, że postępowanie rozpoczęło się 10 grudnia 1992 r. Jednakże okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się 1 maja 1993 r., kiedy to weszła w życie deklaracja, w której Polska uznała prawo do skargi indywidualnej dla celów dawnego art. 25 Konwencji. Postępowanie zostało zakończone 22 grudnia 2000 r. przed Sądem Okręgowym w Bydgoszczy. Zatem, postępowanie trwało 8 lat i 2 tygodnie, z czego okres 7 lat, 7 miesięcy i 3 tygodni podlega jurysdykcji *ratione temporis* Trybunału.

26. Trybunał stwierdza, iż w celu oceny rozsądnego czasu trwania postępowania należy wziąć pod uwagę stadium postępowania w maju 1993 r. (zobacz m.in. *Humen przeciw Polsce* [GC], nr 26614/95, § 58-59, z 15 października 1999 r.).

B. Rozsądna długość postępowania

1. Stanowisko Rządu

27. Rząd utrzymywał, że sprawa była skomplikowana. Podkreślił, że skarżący trzykrotnie zmieniał swój pozew oraz że sąd musiał uzyskać dwie opinie biegłych.

28. Dalej Rząd utrzymywał, iż organy krajowe wykazały się należyłą starannością w postępowaniu.

29. Rząd argumentował, że skarżący przyczynił się do przedłużenia postępowania. Odniósł się do faktu, iż skarżący zwrócił się do sądu o wydanie postanowienia zabezpieczającego jego roszczenie i kilkakrotnie składał wnioski o zwolnienie z kosztów sądowych.

2. Stanowisko skarżącego

30. Skarżący ogólnie zakwestionował oświadczenia Rządu.

31. Dalej argumentował, że to nieprawda, że organy wykazały się należyłą starannością w postępowaniu. Podkreślił, że do lutego 1998 r. sędzia przewodniczący zmieniał się kilkakrotnie i za każdym razem sąd pierwszej instancji musiał wznawiać rozpatrywanie sprawy.

32. Twierdził, że nie przyczynił się do długości postępowania.

33. Odnosząc się do znaczenia sprawy dla siebie, podkreślił, że nie miała ona jedynie pieniężnego charakteru, ale dotyczyła także miejsca pracy jego i jego żony.

34. Wreszcie, zwrócił się do Trybunału o stwierdzenie naruszenia art. 6 § 1.

3. Ocena Trybunału

35. Trybunał przypomina, że rozsądna długość trwania postępowania musi być oceniona w świetle szczególnych okoliczności sprawy i z uwzględnieniem kryteriów ustalonych w orzecznictwie Trybunału, w szczególności stopnia złożoności sprawy, postępowania skarżącego i właściwych władz oraz wagi postępowania dla skarżącego (patrz, m.in. wyrok *Frydlender przeciw Francji* [GC], nr 30979/96, § 43, ECHR 2000 – VII, wyrok *Humen przeciw Polsce* [GC], § 60, cytowany powyżej).

36. Trybunał uważa, że pomimo, iż sprawa była w pewnym stopniu skomplikowana, nie można powiedzieć, by usprawiedliwiała to całkowitą długość postępowania.

37. Jeżeli chodzi o postępowanie skarżącego Trybunał zauważa, że to prawda, że skarżący zmieniał swój pozew, jednakże nie wydaje się, aby to znacząco przedłużyło postępowanie.

38. Jeżeli chodzi o postępowanie organów Trybunał zauważa, że wystąpiła dziesięciomiesięczna zwłoka pomiędzy 13 maja 1995 r. a 13 marca 1996 r., kiedy to nie odbyła się żadna rozprawa (zobacz pkt. 13-15 powyżej). Kolejna zwłoka wystąpiła w postępowaniu pomiędzy 12 kwietnia 1996 r. a 28 maja 1997 r. (zobacz pkt. 15-18 powyżej).

39. W konsekwencji, mając na względzie okoliczności sprawy oraz biorąc pod uwagę całkowity czas trwania postępowania, Trybunał uważa, że wymóg „rozsądnego” czasu trwania postępowania zawarty w art. 6 § 1 Konwencji nie został spełniony w niniejszej sprawie.

40. Zatem nastąpiło naruszenie art. 6 § 1 Konwencji.

II. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

41. Artykuł 41 Konwencji stwierdza:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

42. Skarżący domagał się kwoty 912 383,07 złotych polskich z tytułu szkody majątkowej. Kwota ta odpowiadała głównemu roszczeniu skarżącego w postępowaniu krajowym (koszty, jakie poniósł w związku z modernizacją swojego zakładu) powiększonemu o odsetki. Ponadto skarżący domagał się kwoty 200 000

złotych polskich z tytułu szkody niemajątkowej, jaką poniósł wskutek przewlekłości postępowania.

43. Rząd nie przedłożył uwag do roszczeń skarżącego.

44. Jeśli chodzi o szkodę majątkową, Trybunał wnioskuje z posiadanego materiału dowodowego, iż skarżący nie wykazał, że szkoda ta została spowodowana nadmierną długością zaskarżonego postępowania. W konsekwencji nie jest usprawiedliwione zasądzanie skarżącemu na tej podstawie jakiegokolwiek kwoty (zobacz *mutatis mutandis*, *Kudła przeciw Polsce* [GC], nr 30210/96, § 164, ECHR 2000-XI).

45. Trybunał uważa ponadto, że skarżący z pewnością poniósł szkodę niemajątkową, taką jak stres i frustracja z powodu przewlekłości postępowania, która nie może być dostatecznie zrekompensowana poprzez samo stwierdzenie naruszenia. Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy i oceniając je na zasadzie słuszności, Trybunał zasądza na rzecz skarżącego kwotę 3 500 euro na tej podstawie.

B. Koszty i wydatki

46. Skarżący domagał się także kwoty 6 432,10 złotych polskich tytułem zwrotu kosztów i wydatków, jakie poniósł przed sądami krajowymi i przed Trybunałem.

47. Rząd ponownie nie przedstawił uwag na temat roszczenia skarżącego.

48. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału, skarżący jest uprawniony do otrzymania zwrotu kosztów i wydatków jedynie w takim zakresie w jakim zostało wykazane, że koszty te zostały faktycznie poniesione, że były konieczne, a także były rozsądne co do wysokości. Aby mogły być zwrócone, koszty i wydatki krajowe musiały zostać poniesione w celu zapobieżenia szkodzie lub uzyskania odszkodowania za stwierdzone naruszenie.

Mając na względzie posiadane informacje, Trybunał nie znajduje powodu, że w niniejszej sprawie koszty i wydatki krajowe, których zwrotu domaga się skarżący zostały poniesione przez niego w tym celu.

Trybunał zauważa, że skarżący nie był reprezentowany przez prawnika w postępowaniu przed nim. Oceniając na zasadzie słuszności, Trybunał zasądza skarżącemu kwotę 150 euro za opłaty pocztowe, tłumaczenia i kopiowanie, które to wydatki poniósł w celu wniesienia i podtrzymania skargi.

C. Odsetki z tytułu zwłoki

49. Trybunał uważa za słuszne, by odsetki z tytułu wypłacenia zadośćuczynienia po terminie powinny być ustalone zgodnie z marginalną stopą procentową Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji;
2. *Uznaje*, że
 - (a) pozwane państwo ma wypłacić skarżącemu, w ciągu trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się prawomocny zgodnie z artykułem 44 § 2 Konwencji 3 500 euro (trzy tysiące pięćset euro), z tytułu szkód niemajątkowych oraz 150 euro (sto pięćdziesiąt euro) z tytułu kosztów i wydatków, które będą przeliczone na walutę krajową pozwanego państwa według kursu z dnia realizacji wyroku, plus jakikolwiek podatek, jaki może być pobrany od powyższych kwot;
 - (b) od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty zwykłe odsetki będą płatne od powyższych kwot według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe;
4. *Oddala* pozostałą część żądania skarżącego dotyczącego słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszono na piśmie 25 maja 2004 r., zgodnie z artykułem 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Michael O'BOYLE
Kancierz Sekcji

Nicolas BRATZA
Przewodniczący